

Aan: Het College van Burgemeester en Wethouders van Leiden

Postbus 9100

2300 PC Leiden

Leiden, 23 januari 2019

Onderwerp: Advies inzake voortgangsbesluit indoor sportcentrum

Geacht College,

Per mail d.d. 7 januari 2019 is de Leidse Sportfederatie (LSF) geïnformeerd over het voortgangsbesluit Indoor Sportcentrum. Tevens heeft u verzocht met het oog op de voortgang van het proces om een kortere adviestermijn, te weten tot uiterlijk 24 januari 2019.

Algemeen

De LSF wordt al sinds meer dan een jaar geconfronteerd met verkorte adviestermijnen. Ook nu weer is sprake van een kortere dan de vastgestelde adviestermijn van zes weken. Dit heeft consequenties voor ons advies. Zo is het binnen deze termijn van net iets meer dan 14 dagen niet mogelijk geweest om betrokken verenigingen en de Stichting Topsport Leiden te consulteren. Wij beschouwen een dergelijke consultatie wel als een belangrijk onderdeel van ons advies. De LSF is van mening dat zij lang genoeg begrip heeft getoond en coulant is geweest ten aanzien van de adviestermijnen. Wij gaan ervanuit dat in het vervolg de geldende termijn van zes weken wordt gehanteerd, zoals ook is afgesproken in de meest recente ambtelijke en bestuurlijke overleggen. *Indien in het vervolg opnieuw sprake zal zijn van een verkorte termijn zal de LSF geen gebruik maken van haar adviesbevoegdheid en dit ook als zodanig communiceren naar betrokken partijen.*

Vooraf

De LSF heeft ten doel de sport in algemene zin in Leiden te bevorderen. In dit verband is de LSF het adviesorgaan van het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Leiden en de behartiger van de algemene belangen van de Leidse sportverenigingen en sportkoepels. De LSF is daarmee geen belangenbehartiger van individuele verenigingen. Vanuit het perspectief van het algemene belang van sport adviseert de LSF het College ten aanzien van het voortgangsbesluit indoor sportcentrum.

Proces tot op heden en rol LSF daarin

- Op 8 mei 2017 bracht de LSF een advies uit over de drie grote, lopende sportaccommodatieprojecten in Leiden, te weten het zwembad, de ijsbaan en de (top)sportal.
- Het advies van de LSF omtrent de topsportal luidde in mei 2017 als volgt:
 - (1) Het besluit rondom de bouw van een nieuwe (top)sportal is complex. De businesscase voor een topsportvariant is niet sluitend. Binnen de huidige gestelde financiële en ruimtelijke kaders van de Sportnota is de topsportvariant op dit moment niet te verwezenlijken.
 - (2) De LSF onderschrijft het belang van een topsportal voor de stad Leiden, te weten een topsportal met minimaal 3.000 stoelen. Dit betekent voor de LSF het volgende.
 - a) Reserveer extra geld voor de bouw van een toekomstbestendige topsportal waar alle betrokkenen mee uit de voeten kunnen;
 - b) Indien er geen bereidheid is om nu extra investeringen te doen in de realisatie van een topsportal, onderzoek of andere manieren om de impasse rondom de topsportal te doorbreken voldoende zijn verkend, waaronder co-creatie met commerciële partijen;
 - c) Indien geen van bovenstaande afwegingen op steun van het College of de gemeenteraad Leiden kan rekenen, pleit de LSF voor de bouw van een toekomstbestendige breedtesportal van 1000 stoelen om tegemoet te komen aan de wensen van de breedtesport en het onderwijs in Leiden;
 - d) Indien besloten zou worden tot de bouw van een breedtesportal adviseert de LSF om reeds in het ontwerp rekening te houden met een mogelijke uitbreiding van de hal naar een capaciteit van ten minste 3.000 toeschouwers.
- Op 6 juli 2017 heeft de Leidse gemeenteraad aangegeven geen extra geld vrij te maken voor de bouw van een 3.000-hal. Of meer precies: de raad stelde de aanvullende voorwaarde van private medefinanciering van de kosten van een 3.000-variant ten opzichte van de kosten van een 2.000-variant en/of voldoende garanties voor het afdekken van de meerkosten van een 3.000-variant ten opzichte van een 2.000-variant door een gunstiger exploitatieresultaat.
- Aanvullende verkenningen om externe financiering te vinden voor de bouw van een 3.000-hal hebben onvoldoende opgeleverd
- Ruimtelijke en parkeerproblematiek rondom de 2.000-variant, maar met name de 3.000-variant blijft een punt van zorg.
- Het raadsvoorstel voor een kaderbesluit indoor sportcentrum komt er in hoofdlijnen als volgt uit te zien:
 - (1) Het uitwerken van de ontwikkeling van een indoor sportcentrum met een topsportal met een capaciteit van 2.000 toeschouwers
 - (2) Het onderzoeken van een mogelijke upgrade naar een indoor sportcentrum met een capaciteit van 3.000 toeschouwers met daarin ruimte voor duurzaamheidsonderzoek, mogelijke besparingen binnen stedenbouwkundige en architectonische kaders en de financiële bijdrage die door ZZ Leiden kan worden ingebracht.
- In december 2017 bracht de LSF advies uit op bovengenoemd raadsvoorstel. Daarin benadrukt zij andermaal de teleurstelling over het voorstel, dat niet voorziet in meerdere topsportvereisten. Niettemin onderschrijft zij het voornemen om een indoor sportcentrum met een topsportal met een capaciteit van 2.000 toeschouwers uit te

werken. Ook drong zij aan op de uitvoering van een behoefteonderzoek. Dit behoefte- ook wel capaciteitsonderzoek is inmiddels uitgevoerd.

- De LSF neemt sinds 2017 deel aan het reguliere werkgroepoverleg onder voorzitterschap van projectleider Menno van der Heide en wordt op die manier meegenomen in het proces dat moet leiden tot het uitvoeringsbesluit indoor sportcentrum. In dat verband ligt nu een voortgangsbesluit ter advisering voor aan de LSF.

Visie LSF op indoor sportcentrum

In onze visie staat de vitaliteit van de stad centraal. Sport speelt daarin een belangrijke rol, als aanjager van andere beleidsdoelen of opgaven in de stad. Het beoefenen en beleven van sport houdt de inwoners van de stad vitaal, sport verbindt en sport kan daarmee een impuls geven aan de speerpunten van Leiden (zoals kennisstad, cultuurstad, ondernemende stad en sociale stad). Zowel de breedtesport als topsport zijn van groot belang voor de vitaliteit van de stad Leiden.

Als LSF hanteren wij bij de sportaccommodaties het uitgangspunt: als je iets doet, doe het dan goed. Trek liever meer geld uit voor een gebouw dat de tand des tijds kan doorstaan, dan voor een accommodatie waarvan iedereen over vijf jaar zegt: dit was het net niet.

Eerder spraken wij al onze teleurstelling uit over het feit dat het nieuwe indoor sportcentrum niet zal voldoen aan de kwalificaties van een topsporthal. Het nieuwe centrum zal niet geschikt zijn voor het spelen van internationale wedstrijden in het merendeel van de indoorsporten. Daarnaast sluit het beschikbare aantal 'stoeltjes' niet aan bij de ambitie en toekomstvisie van ZZ Leiden. De LSF is dan ook niet verbaasd dat ZZ Leiden aarzelt om zich voor lange tijd vast te leggen voor het spelen in het nieuwe indoorcentrum.

Hoewel de LSF, vanwege de tijdsdruk, begrip heeft voor de keuze voor de 2.000-variant en geadviseerd heeft om deze variant verder uit te werken, blijft het teleurstellend dat het nieuwe indoor sportcentrum geen significante bijdrage aan het topsportklimaat in de stad kan leveren. We beseffen echter dat bepaalde beslissingen genomen zijn en dat vooruitkijken de aanbeveling verdient.

Overwegingen omtrent voortgangsbesluit

Dit gezegd hebbende, delen wij hieronder onze overwegingen omtrent het nu voorliggende voortgangsbesluit. Daarbij focussen we op die punten die voor de sport van belang zijn. Duurzaamheids- en fiscale aspecten vallen buiten onze scope en zullen wij derhalve niet van advies voorzien.

1. De keuze van het voorlopig ontwerp

- a. De afgelopen periode is gebruikt om twee varianten van het indoor sportcentrum uit te werken. Variant 1 en 2 voldoen beide aan de gestelde kaders, met uitzondering van de financiële eisen. Beide overschrijden de beschikbare middelen, in het bijzonder variant 2, waarbij de volledige parkeerbehoefte wordt opgelost onder het indoor sportcentrum. Omdat variant 2 niet haalbaar wordt geacht, is deze

variant in het voortgangsbesluit geheel buiten beschouwing gelaten. De LSF kan hierin meegaan. Variant 2 heeft op het gebied van de sport geen doorslaggevend voordeel ten opzichte van variant 1.

- b. In voorkomende gevallen kunnen incidenteel stoelen bijgeplaatst worden tot een maximaal volume van 2435 stoelen. De LSF is verheugd dat voor belangrijke wedstrijden meer publiek kan worden ontvangen.

2. De keuze van de duurzaamheidsambitie

Zoals aangegeven valt deze buiten de scope van de adviezen van de LSF.

3. Verhoging van het benodigde investeringsbudget

In het voortgangsbesluit worden vier besparingsopties genoemd:

- a. 200 plaatsen van de vaste tribune naar de flexibele tribune
- b. Verkleining algemene horeca
- c. Verkleining sportvloerenoppervlak van de topsporthal
- d. Verlaging van de obstakelvrije hoogte naar 10 meter

Opties a. en b. zijn reeds verwerkt in het voortgangsbesluit, opties c. en d. niet. De LSF kan meegaan in voorgestelde opties a. en b. Optie c. en d. achten wij echter niet wenselijk. Inleveren op de sportkwaliteit zou een uiterste middel moeten zijn dat wat ons betreft in dit stadion niet ingezet wordt.

Uitgangspunten voor bezettings- en exploitatieprognoses

Onderzoek van Drijver en Partners naar de verwachte bezettingsgraad van het nieuwe indoor sportcentrum levert een aantal (11) aanbevelingen op. In het algemeen willen wij opmerken dat de bezettingsgraad van het indoor sportcentrum op piekmomenten een punt van zorg blijft voor ons. Het indoor sportcentrum wordt gebouwd voor de toekomst en moet daarom ook toekomstbestendig zijn. Op dit moment lijkt alles 'net aan' te passen, maar blijkbaar niet zonder inachtneming van een aantal uitgangspunten - waarop wij hieronder dieper in gaan. Wij zijn van mening dat de voorziene groei van de stad Leiden en daarmee de toenemende behoefte aan ruimte om te sporten onvoldoende is meegenomen in de prognoses. Ook betwijfelen wij of voldoende bekend is hoe groot de huidige druk door Leidse sportverenigingen op sportaccommodaties van bijvoorbeeld scholen en in buurgemeenten al is.

Wij reageren hieronder puntsgewijs op de aanbevelingen van Drijver en Partners.

- *Gebruik aanbod binnensportaccommodaties in omringende gemeenten.* Binnensportaccommodaties in gemeenten als Voorschoten, Leiderdorp en Oegstgeest worden noodgedwongen nu al volop gebruikt door Leidse sportverenigingen. Uiteraard juichen we een intensief gebruik van sportaccommodatie toe. We vragen ons echter af hoeveel rek hier nog in zit en of niet gerekend wordt met een al te rooskleurig scenario.
- *Verenigingen dienen gebruik te maken van meerdere accommodaties (kunnen niet terecht op slechts één locatie).*

Onder een aantal voorwaarden is dit een bespreekbare optie wat de LSF betreft. Een voorwaarde kan bijvoorbeeld zijn dat (jeugd)sporters niet de hele stad door hoeven te reizen om op hun sportlocatie te komen. Waar mogelijk zouden sportaccommodaties geclusterd moeten worden: zoveel mogelijk sporten in de wijk en niet verspreid over de hele stad. Daarnaast is het een overweging om een onderscheid te maken tussen trainingen en wedstrijden. Deze laatste zouden zoveel mogelijk plaats kunnen vinden in het nieuwe indoor sportcentrum, gezien de faciliteiten en uitstraling. Trainingen zouden kunnen plaatsvinden in overige sportaccommodaties.

- *Geen nieuwbouw voor zaal hockey.* We begrijpen de keuze om geen nieuwbouw te plegen om te voorzien in de behoefte van sporters die slechts een zeer beperkt deel van het jaar binnensportaccommodatie nodig hebben. Wel drukt het gebruik van hockeyers, alsmede andere sporten met een binnen- en buitenseizoen (korfbal, roeien) op de beschikbare sportaccommodaties. Dit dient voldoende mee te worden genomen in de ramingen. De LSF vindt het raadzaam om het fenomeen van 'seizoensgebonden sport' als apart onderwerp te benaderen, bij voorkeur in gesprek met de betrokken clubs.
- *Voorrang voor jaarrondgebruikers.* Dit punt sluit wat ons betreft aan op punt 3. Uit oogpunt van efficiency is het goed voorstelbaar dat jaarrondgebruikers voorrang krijgen. Niettemin is ruimte voor een breed arsenaal aan sporten wenselijk. Blijf in de volle breedte investeren in sporten in Leiden. Ook hiervoor geldt: maak capaciteitsbehoefte een apart te bespreken onderwerp.
- *Voorrang voor hogere capaciteit.* Ook dit is uit het oogpunt van efficiency een billijke maatregel. Toch wil ook hier de LSF de kanttekening plaatsen dat sommige sporten nu eenmaal meer 'vulling' geven dan andere. In de huidige Vijfmeihal kunnen tegelijk 36 volleyballers spelen (2x6 personen op 3 velden) tegenover 10 zaalvoetballers op hetzelfde grondoppervlak. Een gezond sportklimaat houdt in dat voor alle sporten voldoende ruimte is. Anders gezegd: Volleybal mag voetbal niet wegconcurreren omdat volleyballers met meer mensen zijn. Een mogelijkheid is om 'kleinere' sporten en sporten met een lage bezettingsgraad naar de randen van de piekmomenten (avonden) te verschuiven. Maar zoals gezegd, het verdient de aanbeveling om hier additioneel afspraken over vast te leggen.
- *Toewijzingsregels: punten 4 en 5 worden vastgelegd.* Hiermee bedoelen Drijver en Partners dat de punten 4 en 5 worden vastgelegd als onwrikbare uitgangspunten. De LSF is pas voorstander van 'harde toewijzingsregels' als het onderwerp jaarrondgebruikers, deeltijdgebruikers en hoge/lage capaciteitgebruikers apart op de agenda is geweest en met betrokkenen besproken is.
- *Verhuren van sporthal in drie zaaldelen.* De LSF is hier groot voorstander van. Het efficiënt en flexibel verhuren van sportruimte past in de doelstelling om zoveel mogelijk sporters actief te kunnen laten zijn.
- *Capaciteit bij scholen.* Voor zover bekend bij de LSF huren veel verenigingen al sportruimte bij scholen zowel in het basis- als het voortgezet onderwijs. Mogelijk levert dit nauwelijks een besparing op.
- *Optimaliseren van aanbod en gebruik.* De LSF dringt al veel langer aan op een zo efficiënt mogelijke verhuur van zaalruimte. We kunnen deze aanbeveling dan ook enkel onderschrijven.

- *Clustering: het op termijn vervangen van een of meerdere oude zaaldelen door één nieuwe sporthal.* Ook hiervan is de LSF groot voorstander. Het gaat hier om noodzakelijke investeringen waar de LSF al jaren op aandringt.
- *Tariefdifferentiatie (piek- en dal tarieven).* De LSF is voorstander van differentiatie in tarieven. Het werkt flexibilisering en keuzevrijheid in de hand. Wat de LSF betreft is een dergelijk aanbod onontbeerlijk in een breed georiënteerd, modern sportarsenaal.

4. Tariefstructuur zaalhuur en tribunecapaciteit

In het voortgangsbesluit wordt geadviseerd om voor de (voorlopige) exploitatieprognoses van het indoor sportcentrum uit te gaan van het huidige tariefniveau waaraan voor de (ruimere) topsporthal een nieuw tarief wordt toegevoegd. De LSF steunt dit voorstel. Dit geldt ook voor de voorgestelde tariefstructuur voor tribunecapaciteit. We baseren deze overweging op de in het voortgangsbesluit vermelde tarieven en gaan ervan uit dat deze correct zijn.

5. Visie op horeca

Met betrekking tot het onderzoek van Van Spronsen Horeca-advies naar de exploitatie van de in het indoor sportcentrum aanwezige horeca wil de LSF het volgende opmerken. We zijn positief dat de aanwezige horeca laagdrempelig is en ook toegankelijk moet zijn voor buurtbewoners, maar benadrukken dat de horeca hoofdzakelijk gericht dient te zijn op de hoofdgebruikers van de hal: sporters, verenigingen, publiek en toeschouwers. Horeca dient ondersteunend zijn, de bestemming van het pand is immers sport.

Daarnaast verdient het aanbeveling om te onderzoeken of in het indoor sportcentrum een multifunctionele verenigingsruimte kan worden ondergebracht. Bijvoorbeeld Gymsport Leiden, sinds de fusie een van de grootste verenigingen in Leiden, heeft meermalen aangegeven behoefte te hebben aan een dergelijke ruimte. De LSF acht deze wens legitiem.

6. Het onder voorwaarden toevoegen van ruimten/functies voor ZZ Leiden en MBO Rijnland

Allereerst is de LSF verheugd over de komst van MBO Rijnland als nieuwe partner in het project indoor sportcentrum. Vanuit het oogpunt van efficiency, capaciteit en kruisbestuiving tussen sport en onderwijs is deze ontwikkeling toe te juichen. Wij zijn positief over de door MBO Rijnland gevraagde ruimte en toestemming voor eigen fitness en crosstraining. Wij zouden de kaders hiervan graag vastgelegd zien in een langjarige huurovereenkomst.

Tegelijkertijd spreken wij onze zorg uit over het moeizame overleg tussen gemeente Leiden en SEBL (Stichting Eredivisie Basketbal Leiden). Wij achten het niet in het belang van de sport dat onenigheid over zaken als VIP-ruimte, kantoorruimte en exploitatie de vertragende factor in dit proces is. In de beleving van de LSF lijken de vastgestelde kaders en randvoorwaarden in orde te zijn. Wij kunnen dan ook

instemmen met het voorgestelde traject, onder voorwaarde van een definitief huurcontract, het toevoegen van de VIP-ruimte en kantoren voor ZZ Leiden. Een snel besluit van SEBL is nodig om de voortgang van het proces niet te frustreren. Alleen SEBL kan uiteindelijk beslissen of zij wil doorgaan binnen het huidige traject of dat zij moet uitwijken naar andere mogelijkheden gezien haar ambitieniveau. Langer wachten is echter niet in het belang van de sport in Leiden. Bij het uitblijven van een akkoord van SEBL gaan wij akkoord met het in het voortgangsbesluit voorgestelde alternatief, waarbij mogelijkheden voor het toevoegen van (niet-commerciële) maatschappelijke sport- en gezondheid gerelateerde buurtfuncties in beeld komen.

Advies

Hieronder volgt, kort en bondig, het advies dat de LSF uitbrengt op basis van bovenstaande overwegingen.

- 1) Werk variant 1 verder uit om te komen tot een uitvoeringsbesluit voor indoor sportcentrum Leiden.
- 2) Bespaar door 200 plaatsen van de vaste tribune naar de flexibele tribune te verplaatsen en het algemene horeca-gedeelte te verkleinen. Laat het sportvloerenoppervlak van de topsporthal intact.
- 3) Voor een optimale bezetting en exploitatie adviseren wij:
 - Er rekening mee te houden dat het bestaande onderzoek mogelijk een te rooskleurig beeld geeft over beschikbaarheid van capaciteit bij bijvoorbeeld buurgemeenten en scholen en een onvolledig beeld van de te verwachten groei van de stad Leiden.
 - Sportverenigingen indien noodzakelijk gebruik te laten maken van niet 1, maar meerdere accommodaties, waarbij ernaar te streven dat deze zich in elkaars nabijheid bevinden, zeker waar het gaat om jonge sporters (sporten in de buurt).
 - Bezetting tot een separaat onderwerp van gesprek te maken, waarbij jaarrond huren en aantal sporters per sportzaal de te bespreken thema's zijn. Tot hierover meer duidelijkheid en inzicht is niets vast te leggen in voorwaarden/eisen ten aanzien van bezetting.
 - Waar mogelijk te verhuren in zaaldelen.
 - Aanbod en gebruik te optimaliseren.
 - Tariefdifferentiatie toe te passen.
 - Waar mogelijk oude zalen te slopen en er één nieuwe hal voor terug te zetten (clustering).
- 4) Neem het huidige tariefniveau, waaraan voor de (ruimere) topsporthal een nieuw tarief wordt toegevoegd, als uitgangspunt. Ook adviseren wij de voorgestelde tariefstructuur voor tribunecapaciteit over te nemen.
- 5) Beschouw sporters, publiek enz. als hoofdgebruikers van de aanwezige horeca. Horeca is ondersteunend aan de sport.

6) Sluit een meerjarig contract af met MBO Rijnland over gebruik van het indoor sportcentrum.

7) Sluit een meerjarig contract af met SEBL over het gebruik van het indoor sportcentrum en, indien dit op korte termijn niet lukt, ga over op het voorgestelde alternatief, waarbij mogelijkheden voor het toevoegen van (niet-commerciële) maatschappelijke sport- en gezondheid gerelateerde buurtfuncties in beeld komen.

Erop vertrouwend een passend advies te hebben gegeven, verblijf ik, voorzitter van de LSF,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rolf Marselis', is enclosed within a large, hand-drawn blue arrow pointing to the right. The signature is stylized and somewhat cursive.

Rolf Marselis